

يك بحث تحقيقي از پاتولوژی زندگي شهري

درباره جرم جوانان و علل آن در ايران مطالعاتي كه تاكنون شده است بيشتر جنبه نظري داشته و كمتر بر آمار و تحقيقات تجربيه مبتني بوده است . با اين همه ميتوان از مراجعه به مطالعات گذشته كه فهرست آنان در زير ميآيد استفاده برد .

۱- جوانان در جامعه جديد از دكتور شاپور راسخ ۱۳۴۱ كتاب هفته - شماره ۲۹

۲- ناسازگاري جوانان از دكتور شاپور راسخ ۱۳۴۱ كتاب هفته - شماره ۲۸

۳- جرائم جوانان از دكتور محمدعلي قوامزاده ۱۳۳۴ مجله انديشه و هنر شماره ۶

۴- مشكل جوانان در دنياي كنوني از دكتور علي محمد كردان ۱۳۴۱ مجله ماهنامه فرهنگ ۴

درباره طرز رفتار مجرمين جوان در ايران دوفنر مطالعه کرده اند يكي خانم دكتور مهرانگيز منوچهریان و ديگري خانم بهجت كريم خان زند (تحقيق جرائم اطفال و دارالتاديب ايران دانشجوي سال دوم رشته علوم اجتماعي سال تحصيلي ۳۸-۱۳۳۹)

ناگفته نماند كه در سال ۱۳۳۹ قانوني درباره محاكمه اطفال به تصويب رسيد و مطالعاتي پس از آن در وزارت دادگستري درباره نحوه تشكيل اين دادگاهها انجام گرفت كه هنوز به نتيجه نرسيده است و نماينده سازمان ملل متحد آقاي گالوي نيز توصيههائي درباره تاسيسات مربوط به مجرمان جوان کرده است كه نسخ آن پلي كپي شده و در دسترس ميباشد .

روش مطالعه:

در اين مطالعه ما چون آمار و اطلاعات دقيقتي درباره مجرمان جوان در دست نداشتيم به ياري يكي از ممدكاران اجتماعي آقاي يارمحمودي مصاحبههائي با يکايک ۲۰۸ نفر جواني كه در دارالتاديب تهران زنداني بودند انجام داديم و پرسشنامه پر كرديم اگرچه پاره اي از سئوالها بد رستي اجرا نشده و پاسخ درستي دريافت نگرديد ، اما سئوالهاي ديگري مارا به نتايج زير رهبري كرد با وجود اين نتايج مطالعه مارا نميتوان قطعي شمرد و تحقيقات آينده بايد نتايج اين مطالعه ابتدائي را تکميل کند . خاصه كه بي شك تمام بزهدكاران جوان در دارالتاديب نيستند و بيشتر مجرمان جواني

که به قشر های مرفه تر اجتماعی تعلق دارند غالباً بقید کفیل و ضامن آزاد میشوند و کارشان به دارالتادیب نمیکشد .

بنابر جدول (الف) سن جوانانی که در دارالتادیب تهران در تابستان سال ۱۳۴۱ بسر برده اند بین ۱۰ سال و ۲۲ سال بوده است جدول (ب) حکایت از این میکند که اکثر مجرمان جوان دارالتادیب (در حدود ۸۷٪) در گروه سنی ۱۹-۱۵ واقع شده اند .

وضع سنی مجرمین

جدول (الف)

سن	تعداد	درصد
۱۰ ساله	۱ نفر	۰/۴۸
» ۱۲	۱ نفر	۰/۴۸
» ۱۳	۴	۱/۹۲
» ۱۴	۷	۳/۳۷
» ۱۵	۲۱	۱۰/۰۹
» ۱۶	۴۴	۲۱/۱۵
» ۱۷	۲۹	۱۳/۹۵
» ۱۸	۶۴	۰/۷۷
» ۱۹	۲۴	۱۱/۵۴
» ۲۰	۹	۴/۳۳
» ۲۱	۱	۰/۴۸
» ۲۲	۳	۱/۴۴
	۲۰۸	۱۰۰

۱۵-۱۹	۱۸۲ نفر	۸۷/۵۰
-------	---------	-------

بنابر جدول (ج) ۱۹۵ نفر یا ۹۶٪ از مجرمان از جوانانی هستند که سن شان از ۱۵ سال به بالا بوده است و تنها ۱۳ نفر (یعنی ۴٪) از نوجوانانی که مرتکب جرم شده اند کمتر از ۱۴ سال داشته اند .

جدول (ج)

کمتر از ۱۴ سال	۱۳ نفر	۴/۳۳
از ۱۵ سال بیلا	» ۱۹۵	۹۵/۶۷

بنابر جدول (د) از مجموع مجرمان که در دارالتادیب در تابستان سال ۱۳۴۱ بسر میبرده اند (۲۰۸ نفر) در حدود ۷۶٪ در شهرها و در حدود ۲۴٪ در دهات متولد شده اند

محل تولد مجرمین

جدول (د)

در ده	۴۹ نفر	۲۳/۵۵
در شهر	» ۱۵۹	۷۶/۴۵

بنابر جدول (ه) در دارالتادیب تهران در تابستان سال ۱۳۴۱ تنها ۱۵ نفر (در حدود ۷٪) از مجرمان در خارج شهر تهران مرتکب جرم شده بودند و ۱۹۱ نفر در حدود ۹۲٪ در شهر تهران مرتکب جرم شده بودند و ۲ نفر نیز از دادن پاسخ امتناع ورزیده بودند.

محل وقوع جرم

جدول (ه)

تهران	۱۹۱ نفر	۹۱/۸۳
غیر تهران	» ۱۵	۷/۲۱
بی جواب	» ۲	۰/۹۶

بنابر جدول (و) از مجموع مجرمان ۹۴ نفر در حدود ۴۵٪ سواد ۱۱۴ نفر یا در حدود ۵۵٪ بی سواد بوده اند.

باسواد یا بیسواد قبل از ارتکاب جرم

جدول (و)

باسواد	۴۹ نفر	۴۵/۱۹
بی سواد	» ۱۱۴	۵۴/۸۱

بنابر جدول (ذ) جوانان مجرم بیش از همه مشاغل به کاسبکاری و پیشه‌وری مشغول بوده‌اند (۹۳ نفر در حدود ۴۵٪) و ۸۱ نفر (در حدود ۳۹٪) کارگر غیرصنعتی بوده‌اند و پس از ایندو دانش‌آموزان (۱۳ نفر در حدود ۶٪) و سپس زارعان و چوپانان (۱۳ نفر در حدود ۶٪) قرار دارند. بقیه مشاغل در مرتبه‌های پایین‌تر می‌باشند.

جالب است که ۴ نفر (در حدود ۲٪) نیز حرفه جیب‌بری و قمار بازی را شغل اصلی خود عنوان کرده‌اند.

مشاغل بزه‌کاران قبل از توقیف

جدول (ذ)

درصد	تعداد	مشاغل
۶/۲۵	۱۳ نفر	زارع چوپان
۳۸/۹۴	» ۸۱	کارگر غیر صنعتی
۴۴/۷۲	» ۹۳	کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل - کوچک)
۶/۲۵	» ۱۳	محصل
۰/۹۶	» ۲	کارمند
۱/۹۲	» ۴	قمارباز و جیب‌بر
۰/۹۶	» ۲	بیکار
۱۰۰	۲۰۸	

بنابر جدول (ح) وضع خانوادگی جوانان مجرم دردارالتادیب تهران در تابستان سال ۱۳۴۱ بقرار زیر بوده است: ۹۱ نفر (درحدود ۴۴٪) اظهار کرده‌اند که اختلافی میان خانواده آذین نبوده است و درحدود ۹۸ نفر (درحدود ۴۷٪) وضع خانوادگی آشفته‌ای داشته‌اند و ۱۹ نفر (درحدود ۹٪) نیز جواب نداده‌اند.

وضع اختلافات خانوادگی

جدول (۶)

درصد	تعداد	اختلافات
۴۳/۷۶	۹۱ نفر	اختلافی ندارند
۳۷/۰۲	» ۷۷	گسیختگی (۱)
۹/۱۳	» ۱۹	جواب نداده
۶/۲۵	» ۱۳	اختلاف پدرومادر
۱/۹۲	» ۴	اختلاف باپدر و زن‌بابا
۰/۹۶	» ۲	اختلاف باپدرومادر
۰/۴۸	» ۱	اختلاف با عیال
۰/۴۸	» ۱	اختلاف با مادر و ناپدری
۱۰۰	۲۰۸	

(۱) مراد از گسیختگی خانواده عبارتست از فوت یکی ازوالدین طلاق - بیماری - مثلا مسلول شدن یا مسافرت یکی از والدین. بنابر جدول (ط) اکثر جرم‌ها (۱۳۸ نفر درحدود ۶۶٪) دزدی بوده است پس از آن قتل ۲۰ نفر (حدود ۱۰٪ درجرم) و سپس دعوای نزاع ۱۴ نفر (درحدود ۷٪) انواع جرم‌های دیگر مانند عمل لواط حمل مواد مخدره و خیانت درامانت قرار دارند.

انواع جرم مجرمان

جدول (ط)

درصد	تعداد	نوع جرم
۶۶/۳۶	۱۳۸ نفر	دزدی
۹/۶۲	» ۲۰	قتل
۶/۷۳	» ۱۴	دعوا و نزاع
۳/۸۵	» ۸	عمل لواط
۳/۸۵	» ۸	حمل مواد مخدره
۱/۹۲	» ۴	عمل منافی عفت
۱/۹۲	» ۴	چاقوگشی
۱/۴۴	» ۳	خیانت درامانت
۰/۹۶	» ۲	مزاحمت
۰/۹۶	» ۲	تصادف
۰/۴۷	» ۱	کلاهبرداری
۱/۹۲	» ۴	قمار غلبی
۱۰۰	۲۰۸	جمع

بنابر جدول (ی) در حدود ۷۲ نفر یعنی در حدود ۳۵٪ از ۲۰۸ نفر جمعیت جوانان مجرم در دارالتأدیب تهران در سال ۱۳۴۱ با پدر و مادر خود زندگی میکرده‌اند، و در حدود ۲۰٪ (۴۲ نفر) تنها زندگی میکرده‌اند، و پس از آن ۳۱ نفر (در حدود ۱۵٪) با بستگان زندگی میکردند. رقم های بعدی عبارتند از: با مادر ۳۰ نفر (در حدود ۱۴٪) با پدر ۱۰ نفر (حدود ۵٪) و با آشنایان ۵ نفر (در حدود ۲٪) میباشد رقم های دیگر در مراحل بعدی قرار دارند.

آمار وضع خانوادگی مجرمان (بچه‌گسائی زندگی میکردند)

جدول (ی)

	تعداد	
۳۴/۶۴	۷۲ نفر	با پدر و مادر
۲۰/۱۹	» ۴۲	تنها
۱۴/۹۰	» ۳۱	با بستگان
۱۴/۴۲	» ۳۰	مادر
۴/۸۱	» ۱۰	پدر
۱/۹۲	» ۴	عیال
۲/۴۰	» ۵	آشنایان
۱/۴۴	» ۳	دوستان
۱/۹۲	» ۴	از باب
۰/۴۸	» ۱	مادر و برادر
۰/۴۸	» ۱	استاد
۰/۴۸	» ۱	پدر و عیال
۰/۴۸	» ۱	مادر بزرگ
۰/۴۸	» ۱	مادر و عمو
۰/۴۸	» ۱	مادر و شوهر مادر
۰/۴۸	» ۱	پدر و زن پدر
۱۰۰	۲۰۸	

بنابر جدول (ک) ۱۱۹ نفر (در حدود ۵۷٪) مجرمهای جوان جرمشان فردی و ۸۹ نفر (در حدود ۴۳٪) جرم دستجمعی داشته‌اند.

آمار کیفیت جرم
(جدول ک)

۵۷/۲۲	۱۱۹ نفر	جرم فردی
۴۳/۷۸	» ۸۹	» جمعی

بنا بر جدول (ل) ۱۷۱ نفر (در حدود ۸۲٪) برای بار اول بوده است که مجرم شناخته شده‌اند و تنها ۳۰ نفر (در حدود ۱۲٪) برای بار دوم مرتکب جرم شده‌اند و ۷ نفر پاسخ نداده‌اند.

دفعات جرم

جدول (J)

بار اول	۱۷۱ نفر	۸۲/۲۱
بار دوم	» ۳۰	۱۴/۴۲
بی جواب	» ۷	۳/۳۷

بنابر جدول (م) ۷۴ نفر (در حدود ۳۶٪) از پدران مجرمان صاحبان مشاغل کوچک (کاسبکار و پیشه‌ور) بوده‌اند و ۴۵ نفر (در حدود ۲۲٪) کارگر غیرصنعتی بوده‌اند و پس از آن مشاغل (زارع و چوپان) ۳۶ نفر (در حدود ۱۷٪) و کارمندان ۲۷ نفر (حدود ۱۳٪) نامعلوم‌ها ۱۸ نفر (در حدود ۹٪) ها قرار گرفته‌اند. مشاغل بعدی در ردیف‌های بعدی قرار دارند.

مشاغل پدران مجرمان

جدول (م)

درصد	تعداد	مشاغل
۳۵/۵۹	۷۴ نفر	کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل کوچک)
۲۱/۶۳	» ۴۵	کارمند
۱۲/۹۸	» ۲۷	کارگر غیرصنعتی
۱۷/۳۱	» ۳۶	زارع و چوپان
۸/۶۵	» ۱۸	نامعلوم
۲/۴۰	» ۵	مالک
۰/۴۸	» ۱	قمارباز و جیب‌بر
۰/۴۸	» ۱	کور و عاجز
۰/۴۸	» ۱	بیمار
۱۰۰	۲۰۸	

وضع زندگی پدران مجرمان نیز به‌قرار زیر بوده است.

شغل	حیات دارد	فوت شده	جمع
کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل کوچک)	۶۰	۱۴	۷۴
کارمند	۲۲	۵	۲۷
زارع و چوپان	۲۷	۹	۳۶
کارگر غیرصنعتی ۱۸ نفر فوت شده از لحاظ شغلی نامعلومند	۴۱	۴	۴۵

اما از ۱۹۱ نفر تهرانی که در تهران مرتکب جرم شده‌اند .

متولد شهر	۱۵۳ نفر
» ده	» ۳۸

: از این عده ۸۴ نفر باسواد و ۱۰۷ نفر فاقد سواد میباشند .

باسواد	۸۴ نفر
بی‌سواد	» ۱۰۷

: مشاغل ۱۹۱ نفر بقرار زیر است .

تعداد	مشاغل ۱۹۱ نفر
۸۸ نفر	کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل کوچک)
» ۷۶	کارگر صنعتی
» ۱۴	کارمند
» ۱۰	زارع و چوپان
» ۳	قمارباز و جیب‌بر
۱۹۱ نفر	

: متولدین ده و شهر هر کدام دارای مشاغل زیر بوده‌اند .

متولدین ده	متولدین شهر	مشاغل ۱۹۱ نفر
۱۴ نفر	۷۴ نفر	کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل کوچک)
» ۲۱	» ۵۵	کارگر صنعتی
» ۱	» ۱۳	کارمند
» ۲	» ۸	زارع و چوپان
—	» ۳	قمارباز و جیب‌بر
۳۸	۱۵۳	

: از ۱۷۶ نفر که مشتمل بر کارگران غیر صنعتی و کاسبکار و پیشه‌ور (صاحبان مشاغل کوچک) بوده‌اند و در حدود ۸۰٪ مجموع مشاغل مجرمان را شاغل بوده است ۱۳۴ نفر متولد شهر و ۴۲ نفر متولد ده بوده‌اند و از این عده ۱۷۶ نفر ۷۸ نفر باسواد و ۹۸ نفر بی‌سواد بوده‌اند .

متولد شهر	۱۳۴ نفر
» ده	» ۴۲

باسواد	۷۸ نفر
بی‌سواد	» ۹۸

: از ۵۴ نفریکه در جدول (ح) اختلاف خانوادگی داشته‌اند ۴۲ نفر متولد شهر و ۲۱ نفر متولد ده بوده‌اند و ۲۹ نفر باسواد و ۴۵ نفر بی‌سواد بوده‌اند .

متولد شهر	۴۲ نفر
متولد ده	۱۲ »

باسواد	۲۹ نفر
بی‌سواد	۲۵ »

نتیجه و تفسیر :

۱- بنا بر مطالعه که دارالتادیب تهران در تابستان سال ۱۳۴۱ انجام گرفته‌است اکثر جوانان در سن ۱۵ سالگی تا ۱۹ سالگی مرتکب جرم شده‌اند . گرچه میتوان گفت که امر بزهکاری با دوران بحرانی بلوغ و نوجوانی مربوط است ولی اگر وضع طبقاتی این جوانان را هم در نظر بگیریم میتوان گفت که عامل طبقاتی تأثیر بیشتری داشته است .

۲- بنا بر آمارهای ما مشاغل اکثر مجرمان جوان و مشاغل پدران مجرمان به قشرهای پائین طبقات متوسط (= خردپورزوازی) مربوط میشود . یعنی مشاغل کوچک (کاسبکاران و پیشه‌وران) و کارگری غیر صنعتی . متأسفانه ما اطلاع درستی از وضع جرم جوانان وابسته به قشر بالائی طبقات متوسط و گروههای بالای اجتماع در دست نداریم . گرچه از خلال جرائد برمیآید که جرم جوانان در طبقات دیگر اجتماع هم فراوان است ولی در حال حاضر عملاً «دارالتادیب» تهران در دست در اختیار گروههای اجتماعی پائین قرار دارد .

۳- ظاهراً از مطالعه ما برمیآید . که مساله گسیختگی خانواده تأثیرش در کج رفتاریهای جوانان عامل قاطع نبوده است، ولی نمیتوانیم این نتیجه را بعث محدود بودن جامعه مورد مطالعه، قطعی تلقی کنیم .

۴- بنا بر مطالعه ما تأثیر شهرنشینی در ارتکاب جرم نمایان است بخصوص زندگی شهری در روحیه افرادی که از روستا وارد آن شده‌اند موثر بوده است .

۵- مساله سواد و بیسوادی نیز در ارتکاب جرم موثر بوده است، در حدود ۱۰۷ نفر از ۱۹۱ نفر مرتکبان جرم در تهران از جوانان و نوجوانان بی‌سواد تشکیل یافته‌اند . این امر شاید مربوط باین باشد که اکثریت قریب باتفاق دارالتادیبیهای مجرم از طبقه پائین اجتماع هستند که امکان تحصیل ندارند و نباید سواد را عامل قطعی در وجود یا عدم جرم تلقی کرد .

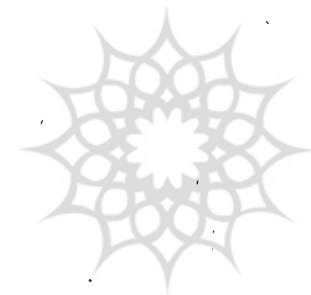
۶- بنا بر مطالعه اکثر مجرمان جوان با فقر مادی روبرو بوده‌اند و انگیزه اصلی آنان گرسنگی و فقر (در تعیین نوع جرم آنان) بوده است و بهمین روی دزدی بیش از جرم‌های دیگر در بین این گروه دیده می‌شود .

۷- فراوانی جرم دسته‌جمعی در بین جوانان دارالتادیب امری است

بسیار قابل ملاحظه و شاید يك عامل آن محرومیت عاطفی از محبت خانوادگی بوده که نوجوانان را بسوی گروه مجرمان سوق داده است و عامل دیگر را با احتمال تماس با مجرمان دیگر در تجربه قبلی زندگی دارالتادیب میتوان دانست .

پایان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی